

UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu	UMENIE A KULTÚRA				
Časový rozsah výučby					
Ročník	1.	2.	3.	4.	Spolu
Štátny vzdelávací program					4
Školský vzdelávací program			2	2	4
Kód a názov odboru štúdia	7902 500 gymnázium				
Stupeň vzdelania	vyššie sekundárne vzdelanie ISCED 3A				
Forma štúdia	denná				
Dĺžka štúdia	štvorročná				
Vyučovacia jazyk	slovenský jazyk				

1. Charakteristika učebného predmetu

Predmet **umenie a kultúra** integrálne spája percepciu globálnych javov života s hlavnými umeleckými druhmi, svetom kultúry, životným štýlom. Rozvíja tvorivé myslenie zručnosti a návyky žiakov, formuje ich vlastné názory a hodnotové postoje.

Koncepcia predmetu predpokladá uplatňovanie zážitkových metód edukácie, kreatívne chápanie umenia, mimoumeleckého estetického a širšej kultúrnej aktivity človeka. Prostredníctvom zážitkových a skúsenostných metód vyučovania (projekčné metódy, dramatická výchova, priama skúsenosť atď.) sa snaží motivovať žiakov, rozvíjať a kultivovať ich osobnosť. Zámer aktívnej formy vnímania umeleckého diela smeruje k praktickej činnosti spojenej s poznávaním vyjadrovacích prostriedkov, reči umenia. Spoločné témy, námety, procesy, analógie a špecifiká vo vyjadrovacích prostriedkoch ... budú obsahom interpretácie rôznych druhov umení ako realizácia polyestetického výchovy.

Systém chronológie dejín umenia bude uplatňovaný až vo vyšších ročníkoch, kde vnímanie a spoznávanie umenia v historickom kontexte nemusí byť viazané na postupnosť minulosti – prítomnosti, dôraz bude kladený na aktuálne formy umenia v súčasnom svete. Poznanie estetických pojmov a estetických názorov v paralele dejín umenia a kultúry bude záverečnou syntézou vedomostí a zručností maturanta gymnázia.

2. Ciele učebného predmetu

Kultúrne kompetencie (kultúrna gramotnosť):

Vo väzbe na kľúčové kompetencie možno vyčleniť tieto hlavné kultúrne kompetencie, ktoré rozvíja predmet umenie a kultúra:

- povedomie **kultúrnej identity**,
- rešpekt a tolerancia k hodnotám iných kultúr, základné **interkultúrne kompetencie** pre komunikáciu s príslušníkmi iných kultúr,
- pochopenie významu **estetických** faktorov, estetického činnosti a **umenia** v živote človeka a spoločnosti,
- rozlišovanie hlavných **umeleckých druhov**, reflexia svojich estetických **zážitkov**,
- kultivovaná vizuálna, akustická, jazyková a pohybová **gramotnosť**, schopnosť kreatívneho **vyjadrovanie** myšlienok, skúseností a emócií prostredníctvom rôznych médií,
- práca s **informáciami** o významných umeleckých dielach a tendenciách z európskej tradície, a informáciami o typických dielach vybraných iných kultúrnych tradícií,
- porozumenie **súčasnej** umeleckej a kultúrnej tvorbe,
- kultúrna **komunikácia**,
- zodpovedné **postoje** a kritické myslenie k súčasnej kultúrnej ponuke a k médiám.

Hlavným cieľom predmetu umenie a kultúra je teda rozvoj socio-afektívnych schopností žiaka, jeho postojov, hodnotových orientácií a kritického vnímania kultúry. Predmet sa orientuje aj na rozvoj psycho-motorických schopností žiaka, na jeho samostatné tvorivé vyjadrovanie obsahov psychiky, ako aj na rozvoj kognitívnych schopností žiaka v poznávaní kultúry súčasnosti a minulosti.

Čiastkovými cieľmi učebného predmetu sú:

- rozvoj žiakovej kultúrnej identity,
- rozvoj kultúrno-historického povedomia, rozvoj
- schopnosti porozumieť iným kultúram,

rozvoj schopnosti rešpektovať a tolerovať hodnoty iných ľudí a kultúr,

rozvoj schopnosti vnímať rôzne vyjadrovacie prostriedky, médiá a tendencie, ktoré v kultúre a v umeniach existujú,

- rozvoj schopnosti vyjadrovať sa na úrovni doby a na úrovni svojich optimálnych schopností s pomocou nástrojov, ktoré žiakovi kultúra ponúka,
 - rozvoj kultivovanej vizuálnej, sluchovej, jazykovej a pohybovej gramotnosti,
 - rozvoj schopnosti kreatívneho vyjadrovania myšlienok, skúseností a emócií).
- prostredníctvom rôznych médií, vrátane hudobných umení, scénických umení, písaného a hovoreného slova, architektúry, výtvarných prostriedkov a elektronických médií. (hudobných, výtvarných, dramatických umení, multimédií, literatúry a hovoreného slova, dizajnu a architektúry).

Predmet podporuje aj zodpovedné a samostatné postoje k súčasnej kultúrnej ponuke, k móde a k subkultúram, k tradičným hodnotám vlastnej kultúry, podnecuje kritické myslenie vo vzťahu k mediálnej ponuke a k iným súčasným kultúrnym procesom. Rozvíjajú sa tu žiakove interkultúrne kompetencie pre komunikáciu a spoluprácu s príslušníkmi iných kultúr.

Predmet rozvíja vo viacerých témach tak osobnostné kompetencie, ako aj kognitívne kompetencie, komunikačné kompetencie a občianske kompetencie. Pretože žiak je komplexnou osobnosťou a nie je možné rozvíjať jeho kompetencie izolovane, niektoré kompetencie sa rozvíjajú cez viaceré témy. Predmet vedie žiakov k tomu, aby vnímali kultúrne artefakty, kultúrne prejavy a umelecké diela v ich mnohostrannosti ako prirodzenú súčasť svojho života.

ROZPIS UČIVA PREDMETU: Umenie a kultúra – 3.ročník – prvá časť				2 hodiny týždenne spolu 66 vyučovacích hodín
Názov tematického celku Témy	Hodiny	Medzipredmetové vzťahy	Očakávané vzdelávacie výstupy	Kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov
1. tematický celok	4		Žiak má:	Žiak:
Kultúra okolo nás (masová, populárna, klasická). Kultúrna tradícia. Národná kultúra a kultúrne svetové dedičstvo.	2	Dejepis	- definovať jednotlivé druhy umenia - popísať zvyky sociálnych skupín a subkultúr	- rozlíšil jednotlivé druhy kultúry - vysvetlil ich význam v živote jedinca
Kultúra ako ľudská aktivita. Žánre v umení. Kultúra a umenie. Esteticko. Estetické kvality predmetov. „Kulúrne“ a „nekulúrne“.	2		- diskutovať o vybraných artefaktoch - zhodnotiť posolstvo vybraných artefaktov	- zhodnotil výber a význam artefaktu
			- interpretovať spoločenskú funkciu jednotlivých umeleckých druhov - prezentovať svoje chápanie estetického	- popísal jednotlivé umelecké žánre - definoval funkciu umeleckých druhov - vysvetlil svoje chápanie estetického a jeho význam v živote jedinca
2. tematický celok	6		Žiak má:	Žiak:
Kultúrna tradícia: kultúrne povedomie a identita, tvorba kultúrnej tradície (pamiatky v našom regióne, resp. moja obľúbená pamiatka).	3	Dejepis	- zdokumentovať kultúrne pamiatky v regióne	- spracoval vybranú pamiatku zvolenou formou (zborníček, fotodokumentácia, video, kresebné záznamy, ...)
Experimenty s každodennou kultúrou a predmetmi okolo nás. Kultúrne vlastnosti predmetov, porovnávanie kultúrnych súvislostí	2		- pochopiť stratégiu reklamy - spoznať možnosti druhotného využitia predmetov	- zhotovil návrh na plagát (reklamný pútač, reklamný slogan, logo firmy) - vytvoril asambláž (plastiku, koláž) alebo zdokumentoval historický vývoj predmetov
Videoklipy a pohľad na ich výtvarnú, hudobnú, dramatickú a literárnu stránku.	1		- rozlíšiť rôzne žánre videoklipov	- rozlíšil rôzne žánre videoklipov
3. tematický celok	6		Žiak má:	Žiak:
Vyjadrovacie prostriedky každodennej činnosti. Pantomíma, ľudské správanie v každodennom živote.	2		- definovať jednotlivé druhy mimojazykovej komunikácie	- vytvoril pantomimické predstavenie
Vyjadrovacie prostriedky kultúry okolo nás (vizuálna kultúra, kultúra reči, videokultúra, kultúra priestoru).	3		- oboznámiť sa s vyjadrovacími prostriedkami (ukážky videofilmov, ..., interiérový dizajn)	- spracoval zvolenú tému (návrh na zmenu interiéru, spracovanie vlastného textu textovou formou, text v prepojení s ilustráciou, kolážou, spracovanie posteru)
Odlíšnosť každodenných a umeleckých vyjadrovacích prostriedkov.	1		- definovať rozdielnosť vyjadrovacích prostriedkov - rozlíšiť všednosť a slávnosť	- diskutoval o prvkoch všedného a slávnostného (profánneho a sakrálneho)

4. tematický celok	5		Žiak má:	Žiak:
Kultúrny šum, vizuálne, akustické, pohybové a textové informácie.	3	Estetická výchova	- rozlíšiť rôzne informácie	- zdokumentoval vonkajšie podnety
Špecifický vklad umeleckých druhov, rozdiely v estetických zážitkoch.	2		- analyzovať formy a základné kompozičné princípy	- vyhľadal nové analógie vo vyjadrovacích prostriedkoch a kompozičných princípoch vo vybranom umeleckom druhu
5. tematický celok	4		Žiak má:	Žiak:
Komunikácia gestom, mimikou, oblečením. Funkcie oblečenia.	2	Telesná a športová výchova	- rozlíšiť znaky neverbálnej komunikácie - definovať význam tela a tváre v jednotlivých kultúrach a v súčasnosti	- realizoval návrh na telový dizajn (fotokoláž, montáž, „naživo“)
Kultúra životného štýlu	1		- analyzovať ukážky späté s komunikáciou (etiketa a kultúrna komunikácia)	- diskutoval a vytvoril vlastnú modelovú situáciu
Kultúra tela, zmysel športu	1		- pochopiť význam kalokagatie	- diskutoval o probléme
6. tematický celok	8		Žiak má:	Žiak
Elektronické médiá	4	Informatika	- definovať vzťah umenia a vedy	- vytvoril vlastnú prácu berúc do úvahy súčasné médiá
Masová kultúra	2		- definovať vplyv masovej kultúry na jedinca - definovať gýč	- vytvoril suvení (prepojil vecnosť s gýčom)
Populárna výchova	2		- analyzovať rôzne ukážky vzhľadom na ich úlohu v populárnej kultúre	- vytvoril návrh na vlastný komiks

3.ročník – prvá časť

Obsahové zameranie:

Zážitková a aktívna forma vnímania umeleckého diela spojená s praktickou činnosťou, zameraná na poznávanie a osvojovanie si vyjadrovacích prostriedkov.

Tematické celky:

1. tematický celok: **Časové a priestorové súvislosti kultúry**
2. tematický celok: **Svet kultúry, vizuálne, zvukové, pohybové, priestorové znaky a činnosti človeka**
3. tematický celok: **Základné vyjadrovacie prostriedky hlavných umeleckých druhov – výtvarných umení, hudobných umení, slovesných umení, dramatických umení, filmových a elektronických umení**
4. tematický celok: **Funkcie umenia, estetické vnímanie**
5. tematický celok: **Životný štýl. Kultúra tela, zmysel športu**
6. tematický celok: **Populárna a masová kultúra. Elektronické médiá**

PRIEREZOVÉ TÉMY: multikultúrna výchova, mediálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, enviromentálna výchova

ROZPIS UČIVA PREDMETU: Umenie a kultúra – 3.ročník – druhá časť				2 hodiny týždenne spolu 66 vyučovacích hodín
Názov tematického celku Témy	Hodiny	Medzipredmetové vzťahy	Očakávané vzdelávacie výstupy	Kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov
1. tematický celok	12		Žiak má:	Žiak:
Úžitkové predmety a umelecké diela	2	Dejepis	- analyzovať pantonimického predstavenia na základe osvojených poznatkov z prvého ročníka	- formou pantoními, giest a rečou tela s využitím osvojených poznatkov zahrál (individuálne, skupina) zážitok z prázdnin - analyzoval jednotlivé scény
Estetické vnímanie (estetické vnímanie, zážitok, vkus)	2		- diskutovať o estetike – vznik, význam v živote človeka - hovoriť o vkuse – vplyv na život	- prezentoval svoj názor na estetické vnímanie prostredia, bežných situácií, ... - pomenoval vkus rôznych sociálnych subkultúr - analyzoval konkrétnu situáciu a diskutoval o nej
Analýza umeleckého diela (štruktúra a kompozícia diela)	2		- vybrať umelecké diela blízke vekovej kategórie žiakov a porovnať ich s inými dielami - pracovať s ukázkami na zvolenú tému v rôznych umeleckých druhoch a ich porovnanie (postava, emócie, ...)	- diskutoval a vyjadril svoj názor na umelecké diela - prezentoval svoj obľúbený druh umenia a porovnal ho s inými
Interpretácia umeleckého diela (hľadanie rôznych významových vrstiev diela)	2		- pracovať s umeleckými dielami z rôznych umeleckých druhov - hlbkovo analyzovať ukážky	- analyzoval vybrané ukážky s podobnou tematikou - porovnal vlastné zážitky z vnímania umeleckých diel
Hlavné umelecké druhy	4		- oboznámiť sa s ukázkami z hlavných umeleckých druhov – literatúra, výtvarné umenie, hudobné umenie, dramatické umenie, film, elektronické umenie	- vytvoril si prehľad o štruktúre umeleckých druhov - analyzoval diela (prinesené artefakty)

2. tematický celok	21		Žiak má:	Žiak:
Populárna kultúra (hlavné produkty populárnej kultúry, ľudia v populárnej kultúre, zmysel populárnej kultúry, idol, vzor)	4	Dejepis	<ul style="list-style-type: none"> - analyzovať o videoklipech z televízie, o materiáloch prinesených žiakmi, o graffiti - zhromažďovať a analyzovať informácie o miestnom folklóre (umelci, druhy umenia, múzeá, rezervácie, ...) 	<ul style="list-style-type: none"> - diskutoval na tému „populárna kultúra“ – videoklip, film, graffiti - vytvoril a prezentoval portfólio o svojom idole (individuálna práca) - vytvoril stručný prehľad o folklórnom umení vo svojej obci (skupinová práca)
Masová kultúra (hlavné typy produktov masovej kultúry, masové médiá, reklama, móda, šandarizácia vnímania)	4		<ul style="list-style-type: none"> - analyzovať rôzne druhy reklamy – tlačová, reklamné predmety, svetelná reklama, reklamné spoty - diskutovať o tlačových médiách, periodickej tlači, televízii, internete – žánre a formy 	<ul style="list-style-type: none"> - diskutoval o danej téme - v skupine vytvoril návrh na reklamný spot - vytvoril spravodajský a publicistický žurnalistický žánre (blog, ...)
Vysoká kultúra (produkty kultúrnej tradície, zmysel „vysokej kultúry“, voľné a úžitkové umenie, konvencia a experimentovanie v kultúre)	3		<ul style="list-style-type: none"> - pracovať s ukázkami z artefaktov z rôznych epoch a umeleckých druhov 	<ul style="list-style-type: none"> - diskutoval na danú tému - hľadal hodnoty a porovnával ich - porovnal voľné a úžitkové umenie
Analýza a interpretácia produktov populárnej kultúry (význam, hodnoty a štruktúra produktov populárnej kultúry, populárna kultúra a médiá, populárna kultúra a mládež, umelecký trh a marketing)	3		<ul style="list-style-type: none"> - ukážky artefaktov populárnej kultúry od 1950 po súčasnosť – diskutovať a analyzovať ich - vyhľadávať analógie z minulosti - diskutovať o svojich skúsenostiach so svetom internetu 	<ul style="list-style-type: none"> - pracoval s internetom - diskutoval o mediálnych vzoroch - analyzoval a interpretoval produkty populárnej kultúry - diskutoval o populárnej kultúre a médiách
Analýza a interpretácia produktov masovej kultúry (význam, hodnoty a štruktúra produktov masovej kultúry, masová kultúra a médiá, princípy fungovania masovej kultúry, umelecký trh a marketing)	3		<ul style="list-style-type: none"> - ukážky artefaktov masovej kultúry od 1950 po súčasnosť – diskutovať a analyzovať ich - diskutovať o možnostiach spoznávania masovej kultúry prostredníctvom sveta internetu 	<ul style="list-style-type: none"> - pracoval s internetom - diskutoval o mediálnych vzoroch - analyzoval a interpretoval produkty masovej kultúry - zaujal postoj k mediálnej ponuke
Analýza a interpretácia produktov tzv. vysokej kultúry (princípy fungovania vysokej kultúry, koncert, kino, divadlo, festival, ..., umelecký trh)	4		<ul style="list-style-type: none"> - využiť medzipredmetové vzťahy (výtvarná výchova, hudobná výchova, slovenský jazyk a literatúra, dejepis) - ukážky (návšteva) divadla, kina, ... – analyzovať ich 	<ul style="list-style-type: none"> - diskutoval o vysokej kultúre a vzťahu k nej - porovnal populárnu, masovú a vysokú kultúru - analyzoval a interpretoval zážitok - analyzoval historicko-kultúrne kontexty

3.ročník – druhá časť

Obsahové zameranie:

Interpretácia umeleckých diel – kontinuita prepojenia rôznych umeleckých diel prostredníctvom spoločných tém, prvkov, ...

Tematické celky:

1. tematický celok: **Poznanie, analýza a interpretácia vybraných umeleckých diel a tendencií z histórie kultúry a z kultúry vlastného regiónu a národa.**
2. tematický celok: **Princípy populárnej kultúry, masová kultúra, elektronické médiá. Kultúrna komunikácia. Kultúra a technika.**

PRIEREZOVÉ TÉMY: multikultúrna výchova, mediálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, enviromentálna výchova

ROZPIS UČIVA PREDMETU: Umenie a kultúra – 4.ročník				1 hodina týždenne spolu 30 vyučovacích hodín
Názov tematického celku Témy	Hodiny	Medzipredmetové vzťahy	Očakávané vzdelávacie výstupy	Kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov
1. tematický celok	19		Žiak má:	Žiak:
Poznávanie kultúry : - poznanie viacerých druhov kultúry – ich definície a ciele - archeológia, ekonomika kultúry, estetika, etika, filozofia, historiografia, pedagogika, regionalistika, ...	7	Dejepis ...	- bližšie spoznať a vedieť pomenovať ciele jednotlivých vied - vyhľadať, spracovať a prezentovať životný príbeh vedcov z vied	- bližšie spoznal a vie pomenovať ciele jednotlivých vied - vyhľadal, spracoval a prezentoval životný príbeh vedcov z vied

<p>Štruktúra umenia:</p> <p>Umelci v umeleckom biznise – informácie o rôznych umelcoch súčasnosti – DJ, kapela, celebrity</p> <p>Svet bez umelcov – o čo sa snažia umelci, využitie materiálov zo životopisných materiálov</p> <p>Ako tvoria umelci – umelecká tvorba, kópia, falzifikát</p> <p>Čo máme z umenia – ako umenie na nás vplyva</p> <p>Čo má pre mňa hodnotu – návrat k osvojeným poznatkom o kultúre (masová, populárna, ľudová, vysoká a nízka, subkultúra)</p>	6		<ul style="list-style-type: none"> - vyhľadať a vyjadriť svoj názor na súčasných umelcov a porovnať ich - vytvoriť životné príbehy z rôznych kultúrnych epoch: „Chcem byť mecenáš“, „Chcem byť umelec“,... - vyhľadať informácie o vzniku diel a diskutovať o nich - zostaviť hierarchiu obľúbených umení, diskutovať o nej- skupinová práca - vyhľadať a prezentovať informácie o najnovších trendoch v jednotlivých druhoch kultúry 	<ul style="list-style-type: none"> - vyjadril svoj názor na súčasných umelcov - vytvoril životné príbehy z rôznych kultúrnych epoch: „Chcem byť mecenáš“, „Chcem byť umelec“,... - vyhľadal informácie o vzniku diel a diskutoval o nich - zostavil hierarchiu obľúbených umení, diskutoval o nej - vyhľadal a prezentoval informácie o najnovších trendoch v jednotlivých druhoch kultúry
<p>Štruktúra kultúry :</p> <p>Čo má pre mňa hodnotu – návrat k osvojeným poznatkom o kultúre (masová, populárna, ľudová, vysoká a nízka, subkultúra)</p>	3		<ul style="list-style-type: none"> - vyhľadať a prezentovať informácie o najnovších trendoch v jednotlivých druhoch kultúry 	<ul style="list-style-type: none"> - vyhľadal a prezentoval informácie o najnovších trendoch v jednotlivých druhoch kultúry
<p>Kultúrna zmena:</p> <p>Čo zostáva a čo s mení v kultúre – identita, subkultúra, konflikt, globalizácia</p>	3		<ul style="list-style-type: none"> - skupinová práca – vytvoriť informačný album o subkultúre – prezentovať ho 	<ul style="list-style-type: none"> - vytvoril a prezentoval informačný album o subkultúre
2. tematický celok	11		Žiak má:	Žiak:
<p>Vedci a veda :</p> <p>Vedci v sci-fi – výber zo sci-fi filmov a literatúry</p> <p>Svet bez vedcov/ako žijú vedci – poznanie života vedcov z rôznych druhov vied</p> <p>O čo sa zaujíma a čo hovorí vedec</p>	7		<ul style="list-style-type: none"> - rekonštruovať príbehy vedcov zo sci-fi - diskutovať o tom :ako by fungoval svet bez vedcov - vytvoriť komiks o živote vedca - zhromaždiť informácie o vedcoch a prezentovať ich formou diskusie - vyjadriť svoj postoj k potrebe existencie vedy 	<ul style="list-style-type: none"> - rekonštruoval príbehy vedcov zo sci-fi - vytvoril a prezentoval komiks - zhromaždil informácie o vedcoch a prezentoval ich formou diskusie - vyjadril svoj postoj k potrebe existencie vedy

Metódy vedy : Ako rozmýšľajú vedci	1		- zhromaždiť informácie o rôznych vedeckých materiáloch	- Diskutoval o vedeckých materiáloch
Kultúra a umenie : Pohľad späť	3		-diskutovať o vzťahu ku kultúre a umeniu	-diskutoval a zaujal svoj postoj ku kultúre a umeniu

4.ročník

Obsahové zameranie:

- Zážitková a aktívna forma vnímania umeleckého diela spojená s praktickou činnosťou, zameraná na poznávanie a osvojovanie si vyjadrovacích prostriedkov.
- Vedec a jeho život
- Aktivity zamerané na upevnenie a zopakovanie osvojených poznatkov v rámci predmetu Umenie a kultúra

Tematické celky:

7. tematický celok: **Teoretické poznávanie kultúry**
8. tematický celok: **Základné princípy vedeckého poznávania**

PRIEREZOVÉ TÉMY: multikultúrna výchova, mediálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, enviromentálna výchova